

VON DER LEYEN'İN MİSİR ZİYARETİ VE RUANDA ÖRNEĞİ GÖLGESİNDE AB'NİN SİĞİNMACI POLİTİKASI

Selenay Erva YALÇIN

Analist

İngiliz Yüksek Mahkemesinin, Birleşik Krallıkta sığınmak isteyen başvuranların Ruandaya gönderilmesine dair verdiği karar geçtiğimiz haftalarda bir süre gündemi meşgul etmiştir. Karara göre sığınma ve göç hakkında geçerli olan İngiliz mevzuatının 345A ve 345D maddeleri, ki bu maddeler 1971 tarihli Göç Kanunu ile de uyum içindedir, gereğince sığınma başvurusunda bulunacak şahıslar şayet güvenli sayılan üçüncü bir ülkeye başvurma imkanları varken Birleşik Krallıkta sığınma başvurusunda bulunuyorlarsa İçişleri Bakanlığı başvuruyu kabul etmeyebilir. Aynı kanunun 345B maddesi ise üçüncü bir ülkenin sığınmacılar için güvenli sayılabilmesi için, mevzubahis ülkede geri göndermeme kuralının mevcudiyetinin zaruri olduğunu belirtmektedir. Geri göndermeme kuralı, sığınmacının; dini, dili, ırkı, mensubu olduğu politik grubu nedeniyle hayatının ya da özgürlüğünün riske gireceğinin ya da yine bu sebeplerden insanca olmayan muameleye maruz kalabileceğinin gözle görülür biçimde muhtemel olması durumunda bu tehlikelerin yaşanabileceği ülkelere katıyetle gönderilemeyeceğini hüküm altına almaktadır.^[1]

2022 yılında Ruanda ve İngiliz Hükümeti arasında imzalanan uzlaşma belgesi ile Birleşik Krallık, Ruandanın güvenli bir üçüncü ülke olduğuna karar vermiştir. Bu karardan sonra sığınmacıları Ruandaya nakletmek isteyen Birleşik Krallık, başvuran sayısının yoğunluğu ve Ruandanın gerçekten güvenli olup olmadığına dair genel şüpheler nedeniyle dikkatleri çekmiş, nihayetinde sürece Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) dahil olmuştur. Daha sonra İstinaf Mahkemesine giden söz konusu kararın genel itibarıyla hukuken uygunsuz olmadığı bununla birlikte sığınmacılara bireysel olarak uygulanışı konusunda hukuki pürüzler bulunduğu yönünde hüküm verilmiştir. Olay temyize gittiğinde ise çoğunluk geri göndermeme kuralının Ruanda için uygulanabilirliğinin gerçek bir risk içerdiğinden dolayı söz konusu politikanın hukuka aykırı olduğuna karar vermiştir. Burada bahsetmemiz gereken bir diğer husus ise bu konudaki AB mevzuatıdır. Bilindiği üzere Birleşik Krallık resmen 2020 yılının ilk ayında ABden ayrılmıştır (Brexit). Fakat ülke genelinde hukuk güvenliğinin ve hukuki istikrarın sağlanabilmesi açısından bazı AB kanunları Brexit sürecinin resmi olarak tamamlandığı 31 Ocak 2020 tarihine kadar yürürlükte kalmaya devam etmiştir. ABnin konuyla ilgili mevzuatına göre başvuran sığınmacının güvenli üçüncü bir ülkeye nakledilebilmesi için sığınmacının bu üçüncü ülke ile bir bağlantısının olması gerekmektedir. Ne var ki Birleşik Krallıkın resmi olarak ABden ayrılmasıyla beraber bu hüküm de ülke genelinde uygulanamaz hale gelmiştir. Her ne

kadar Yüksek Mahkemenin Ruanda politikasını değerlendirmesi esnasında AB mevzuatının ilgili hükmü karşımıza çıkıyor olsa da bu hükmeye dayanarak tesis edilmiş herhangi bir karar yoktur.[2]

Hukuka aykırılık olduğu yönünde verilen temyiz kararı üzerine İçişleri Bakanlığı temyizden gelen bu kararı Yüksek Mahkemeye taşımıştır. Yüksek Mahkeme de kararı iki yönden incelemiştir: Somut olay özelinde geri göndermeme kuralı ve bahsedilen sebeplerden ötürü muhafaza edilen AB mevzuatının olayla ilgili olan hükmü. Nihayetinde Yüksek Mahkeme Ruandanın insan hakları yönünden çok parlak bir geçmişe sahip olmadığından, sosyal medya ve basına yönelik kısıtlamalardan, sığınma başvurularının çoğunlukla reddedilmesinden, politik olarak hassasiyet içeren konularda sığınmacıların menfaatlerinin göz ardı edilmesinden ve en önemlisi de Ruandanın geri göndermeme kuralına aykırılık teşkil eden kararlarından bahisle İçişleri Bakanlığının hareketini hukuksuz bulmuş ve Birleşik Krallık da dahil olmak üzere sığınmacı akınlarından rahatsızlık duyan birçok ülke için önemli bir karara imza atmıştır.

Konuyla pek yakından ilgili olarak, Avrupa (Birliği) Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, geçtiğimiz günlerde Mısır'a bir ziyaret gerçekleştirmiş ve AB ile Mısır ilişkilerini enerji, politika, ekonomi, göç ve sığınma gibi bazı açılardan ortak hareket etmek hususunda bir stratejik ortaklık yaratarak güçlendirmek niyetini belli etmiştir. Benzer bir ortaklık anlaşması Tunus ve Moritanya ile halihazırda imzalanmıştır.[3] Burada dikkat çeken husus, konumuz itibarıyla de göç ve sığınma alanında Mısır ile AB ülkelerinin, Birleşik Krallık ve Ruanda örneği gibi sığınmacı nakli konusunda bir anlaşmaya varıp varamayacağıdır. Durumu incelerken AB'nin ilgili mevzuatına kısaca göz atmakta yarar vardır: Genel itibarıyla AB ülkelerinden herhangi birine yapılacak başvurunun değerlendirilmesi sonucunda başvuranın gerçekten bir korumaya ihtiyaç duymadığına karar verilirse menşe ülkesine yahut güvenli bir üçüncü ülkeye gönderilmesine hükmedilebilir.[4]

Henüz Yüksek Mahkeme karar vermemişken bile Birleşik Krallıkın bu politikasının ve Danimarkanın benzer bir planının 2021 yılında mevcut AB mevzuatı ile uygulanmasının mümkün olmadığı raporlarda belirtilmişti. Önümüzdeki Haziranda yapılacak Avrupa Parlamentosu seçimleri için de önem arz eden sığınmacı konusunun günümüzde hukuki prosedürden çok Avrupa ülkelerinin politik çıkarlarına uygun olarak yorumlanmaya başladığını da görmekteyiz. Von der Leyen geçtiğimiz haftalarda yaptığı açıklamada son zamanlarda bir hayli tartışılan güvenli bir üçüncü ülke kavramının AB mevzuatında uzun zamandır olduğunu söylemiştir.[5] İlgili mevzuatta uluslararası alanda başvurana koruma sağlayabilecek başka ülkelerin varlığı halinde AB üyesi ülkelerinin sığınmacıların başvurularını kabul etme mecburiyeti olmadığı açıkça belirtilmektedir. Fakat üçüncü bir ülkeye gönderilmeleri hususunda daha önce de belirtildiği gibi başvuranın gönderileceği ülke ile bir bağlantısının bulunması şartı da mevcudiyetini korumaktadır. Ayrıca üçüncü bir ülkenin güvenli sayılabilmesi için kalıcı bir çözüm bulunana kadar gerekli korumayı sağlaması, temel yaşam standartlarına uygun bir hayat tesis edebilecek kapasitede olması, sağlık ve eğitim gibi konularda başat düzeyde yeterli olabilmesi gibi şartların da temini gerekmektedir.[6] Belirtmek gerekir ki, Avrupa Komisyonuna gerekli gördüğü takdirde güvenli üçüncü ülke kavramının tanımını değiştirebilme hakkı tanınmıştır.

Sonuç olarak önümüzdeki Avrupa Komisyonu seçimleri için başkan adayı olan von der Leyen, açıkça sığınmacı politikasındaki değişikliği ve başvuruları üçüncü bir ülkeye göndermeyi bir vaat olarak AB ülkelerine sunmaktadır. Daha önce benzer bir hukuki süreçten geçmiş olan Birleşik Krallıkın Ruanda ile imzalamış olduğu uzlaşuya rağmen Yüksek Mahkemenin, başvuruların geri göndermeme kuralının uygulanmaması tehlikesiyle yüz yüze kalacakları endişesine dayanarak bu sığınmacı politikasının hukuksuz olduğuna karar vermiş olması; von der Leyen ve bu yönde hareket etmeyi uman AB ülkeleri için endişe vericidir. Dünyada artan sığınmacı sayısı ile beraber başvuruların da AB ülkeleri için rahatsız edici sayılara ulaştığı bilinen bir gerçektir. Mısır ile yapılmak istenen bu anlaşma, aslında von der Leyenin Avrupa Komisyonu seçimlerinde başkan adayı olması nedeniyle AB ülkelerine sunduğu bir jest olarak ortaya çıkmaktadır. Birleşik Krallık örneği incelendiğinde politikanın hukuken uygulanabilirliği konusundaki şüpheler bir yana, von der Leyenin hareket tarzının uygunsuzluğu da herhalde dikkatlerden kaçmayacaktır.

[1] "Immigration Rules Part 11: Asylum", *GOV.UK*, Erişim Tarihi: 3 Nisan 2024, <https://www.gov.uk/guidance/immigration-rules/immigration-rules-part-11-asylum>

[2] "Press Summary of [2023] EWCA Civ 745", *The Supreme Court of the UK*, 15 Kasım 2023, <https://www.supremecourt.uk/cases/docs/uksc-2023-0093-press-summary.pdf>

[3] Elena Sanchez Nicolas, EU summit prep work and von der Leyen's Egypt visit This WEEK, *EU Observer*, Erişim Tarihi: 3 Nisan 2024, <https://euobserver.com/agenda/158197>

[4] Migration and Asylum Pact, *European Council*, Erişim Tarihi: 3 Nisan 2024, <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/eu-migration-asylum-reform-pact/>

[5] Nikolaj Nielsen, Election in sight, EU mood music changes on offshoring asylum, *EUObserver*, Erişim Tarihi: 3 Nisan 2024, https://euobserver.com/migration/158199?utm_source=ground.news&utm_medium=referral

[6] Migration and Asylum Pact, *European Council*.

Yazar Hakkında :

Selenay Erva YALÇIN, 2020 yılında başladığı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 2024 yılında mezun oldu. 2023 yılının Aralık ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinin (AVİM) uygulamalı eğitim programını tamamladı. Ocak 2024 [] AVİM [] misafir araştırmacı olarak çalışmaya başlayan Yalçın, Mart 2025 itibarıyla analist olarak görevine devam etmektedir. Halihazırda

Hacettepe Üniversitesi Kamu Hukukunda yüksek lisansına devam eden Yalçın, AVİM soykırım hukuku ve Türk-Ermeni ilişkileri alanında çalışmalar yapmaktadır.

Atıfta bulunmak için: YALÇIN, Selenay Erva. 2026. "VON DER LEYEN'İN MISIR ZİYARETİ VE RUANDA ÖRNEĞİ GÖLGESİNDE AB'İN SİĞİNMACI POLİTİKASI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2024 / 15. Nisan 03. Erişim Mayıs 29, 2026. <https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/von-der-LEYEN-IN-MISIR-ZIYARETI-VE-RUANDA-ORNEGI-GOLGESINDE-AB-NIN-SIGINMACI-POLITIKASI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır